

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 48 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo (kodifikuota redakcija)

COM(2008) 39 galutinis — 2008/0022 (COD)

(2008/C 204/07)

Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. vasario 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 48 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo (kodifikuota redakcija)

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. kovo 12–13 d. (kovo 12 d. posėdis), 125 nariams balsavus už ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2008 m. kovo 8 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Transeuropiniai tinklai: integruoto požiūrio link“

COM(2007) 135 galutinis

(2008/C 204/08)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. kovo 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Transeuropiniai tinklai: integruoto požiūrio link“

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės specializuotas skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. vasario 19 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Marian Krzaklewski.

443-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. kovo 12–13 d. (kovo 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 64 nariams balsavus už ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

numatytas infrastruktūras ir mažinti statybos išlaidas, palyginti su išlaidomis, kurios susidarytų laikantis požiūrio, kuriame nebūtų atsižvelgiama į galimą įvairių tinklų sinergiją.

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) tvirtina, kad integruotas požiūris į transeuropinius tinklus (TEN) yra vienas iš būdų siekti Europos Sąjungos tvaraus vystymosi tikslo.

1.2 Komitetas įsitikinęs, kad integruoto požiūrio į transeuropinius tinklus taikymas padeda sparčiau kurti šioje srityje

1.2.1 Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytas pastabas, Komitetas kreipiasi į Europos Komisiją (EK), ragindamas ją prieš artimiausią vidurio laikotarpio vertinimą pateikti pasiūlymų dėl finansinės

paramos išplėtimo integruotam požiūriui į transeuropinius tinklus (plačiąja prasme, įskaitant visas tinklo atšakas) „integruoto požiūrio fondo“ forma.

1.3 Prieš nagrinėdamas sąlygas, kuriomis galima iš tiesų sėkmingai kurti integruotą požiūrį į transeuropinius tinklus (jų visumą), Komitetas mano, kad veiksmingai jo pasiekti galima tik vykstant sektorių suartėjimo procesui ⁽¹⁾. Kita būtina prielaida, Komiteto nuomone, siekiant veiksmingesnio integruoto požiūrio, kuo greičiau sukurti atitinkamą bazinę šių tinklų struktūrą.

1.4 Kalbėdamas apie Komisijos komunikatą, EESRK siūlo išplėsti jo turinį ir aptarti, kokios įtakos vėlesnis 12 naujų valstybių narių įstojimas į ES galėtų turėti integruoto požiūrio galimybėms tose šalyse ir jo taikymo sričiai.

1.5 Komitetas nurodo, kad integruotas požiūris į transeuropinius tinklus ypač svarbus sprendžiant šiuos klausimus, kadangi:

- tinklų kūrimo ir eksploatavimo laikotarpiu ribojama aplinkai daroma žala,
- dėl interesų konfliktų kuriant ir eksploatuojant tinklus kyla mažiau ginčų ir jie lengviau sprendžiami.

1.6 Komiteto nuomone, tokiose nacionalinio lygmens europinėse iniciatyvose moksliniai tyrimai ypač svarbūs siekiant, kad integruotas požiūris į transeuropinius tinklus turėtų kuo didesnę poveikį. Šiuo požiūriu jis pažymi, kad šiuo metu tokiems tyrimams būdingas suskirstymas pagal temas ir sektorius. Todėl Komitetas ragina Komisiją ir Tarybą programuoti ir visoje teritorijoje įgyvendinti Europos mokslinių tyrimų ir taikymo programas, susijusias su įvairių tinklų, sudarančių bendrąją transeuropinių tinklų struktūrą, visų rūšių sinerģija.

1.7 Kadangi kai kurios ES šalys turi atraminius optinių skaidulų tinklus, sukurtus siekiant patenkinti kitų nacionalinės infrastruktūros sričių (elektros energijos ir geležinkelio tinklų) technologinius poreikius, Komitetas yra įsitikinęs, kad norint taikyti integruotą požiūrį, reikia optinių skaidulų tinklus geriau panaudoti komerciniams (telekomunikacijos, duomenų perdavimo ir pan.) tikslams.

1.7.1 Be to, Komitetas laikosi nuomonės, kad atsižvelgiant į intensyvų vietos (savivaldybių) infrastruktūros vystymąsi daugelyje ES valstybių, kalbant apie integruotą požiūrį reikia pasinaudoti šių naujų įrenginių kūrimu siekiant sustiprinti optinių skaidulų prieigos tinklų skverbimąsi ir kurti pažangią savivaldybių infrastruktūrą ⁽²⁾, kurios dalimi turėtų būti geografinės informacijos sistemos integruotosios kortelės ⁽³⁾. Šitaip per informacinę sistemą taikomas integruotas požiūris į savivaldybės tinklų infrastruktūrą (Pažangi infrastruktūros valdymo sistema — PIVS).

⁽¹⁾ Turima galvoje organizacinė (apimanti įmones) sektorių konvergencija
⁽²⁾ **Pažangi infrastruktūra** turi papildomus arba įmontuotus komponentus, kurie gali rinkti ir perduoti informaciją apie infrastruktūrą į centrinį kompiuterį, kartais net gali priimti instrukcijas, perduodamas iš centrinio kompiuterio, valdančio kontrolinius prietaisus (U of T Civil engineering — last updated: Nov. 9, 2001).
⁽³⁾ Žr. 4.5. Specialiosios pastabos, 5.2.3 punktą.

1.8 Komitetas siūlo, kad kurdama projektus, susijusius su integruotu požiūriu į transeuropinius tinklus, Komisija atsižvelgtų į integruotas dujų technologijas ir į atsinaujinančius energijos šaltinius bei aplinką tausojančius energijos gamybos būdus. Taikant šią techniką, elektros energijos generavimą priartinančią prie galutinio vartotojo, galima sumažinti išmetamo CO₂ kiekį.

1.8.1 Vykdamas šiuos veiksmus, reikia kelti sinerģijos, koordinavimo ir taupymo tikslus, kurių galima pasiekti vystant biotechnologijas ir dujų energijos technologijas.

1.9 Nagrinėdamas transeuropinių energetikos tinklų sinerģijos, kuri galima, jeigu bus suvokta naujosiomis ES narėmis tapusių Baltijos šalių padėtis, klausimą, EESRK mano, kad atsižvelgiant į integruotą požiūrį reikia imtis vienos iš iniciatyvų, galinčių padėti greitai įveikti etapus ir imtis veiksmų, kad Baltijos šalių sistemos energijos tiltu būtų sujungtos su kitų ES šalių sistemomis. Tačiau įgyvendinant šį projektą negalima sutikti, kad ilgesnį laikotarpį (iki 2020 m.) perdavimo tinklų srityje būtų taikoma per didelių sąnaudų ⁽⁴⁾ praktika.

2. Įžanga

2.1 Europos energetikos, transporto ir telekomunikacijų infrastruktūros vystymas, sąveika ir geresnė integracija — aukšti tikslai, kurie keliami Europos bendrijos steigimo sutartyje ⁽⁵⁾ ir iš Lisabonos strategijos kylančiose Integruotose ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairėse ⁽⁶⁾.

2.2 Į Sutarties 154, 155 ir 156 straipsnius bei Integruotas ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gaires įtraukti tikslai, susiję su Europos energetikos, transporto ir telekomunikacijų infrastruktūros vystymu, jų sąveika ir jų integravimo bei koordinavimo gerinimu.

2.3 Remiantis Sutartyje ir minėtose gairėse išdėstytomis nuostatomis, kilo idėja sukurti transeuropinius transporto, energetikos ir telekomunikacijų tinklus, kurie taptų tarsi Bendrijos ekonomikos kraujotakos sistema.

2.4 Europos Komisija, siekdama, kad transeuropinių tinklų veiklos rezultatai būtų kiek įmanoma geresni, visų pirma Europos Sąjungos konkurencingumo stiprinimo požiūriu, 2005 m. liepos mėn. įsteigė iniciatyvinę grupę, skirdama jai uždavinį ir įgaliojimą apibrėžti bendrąjį požiūrį, kuriuo remiantis būtų geriau koordinuojami įvairūs Bendrijos veiksmai siekiant paremti transeuropinių transporto, energetikos ir telekomunikacijų tinklų kūrimą.

2.4.1 Kalbant konkrečiau, iniciatyvinė grupė nagrinėjo tokius klausimus:

- Europos tinklų sinerģijos,
- transeuropinių tinklų ir aplinkos apsaugos,

⁽⁴⁾ Per didelės sąnaudos (angl. stranded costs): — tai investicinės išlaidos arba įsipareigojimai atsiradę praeityje (istorinės išlaidos), kurių investuotojai dar neatgavo pardavę elektros energiją ir kitas paslaugas, jie negalės jų susigrąžinti konkurencingoje rinkoje. Paprastai tai yra ta diena, kai atsirado arba buvo liberalizuota elektros energijos rinka.

⁽⁵⁾ Sutarties 154, 155 ir 156 straipsniai.

⁽⁶⁾ Integruotos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės (2005–2008 m.), nr. 9, 10, 11 ir 16.

- naujųjų technologijų naudojimo transeuropiniame transporto tinkle,
- transeuropinių tinklų finansavimo ir, atsižvelgiant į šią problematiką:
 - fondų sąsajų,
 - didžiųjų pirmenybinių projektų finansavimo,
 - naudojimosi viešąja ir privačiąja partneryste finansuojant transeuropinius tinklus.

2.5 Toliau dėstomos EESRK nuomonės objektas — Komisijos komunikatas (COM(2007) 135 galutinis) „Transeuropiniai tinklai: integruoto požiūrio link“, parengtas remiantis iniciatyvinės grupės darbu.

3. Bendrosios pastabos

Transeuropinių tinklų kūrimo apžvalga

3.1 Transeuropiniai transporto tinklai (TEN-T)

3.1.1 Nuo paskutinio 2007 m. Europos Sąjungos plėtros etapo TEN-T srityje iki 2020 m. numatoma įgyvendinti 30 pirmenybinių projektų. Be to, Komisija neseniai pabrėžė, kad būtina juos išplėsti į kaimynines šalis ⁽⁷⁾.

3.1.2 Įgyvendinant šiuos didžiuosius projektus atsiliekama nuo pradinio kalendoriaus. Nors kai kurie projektai buvo baigti arba yra baigiami šiuo metu ⁽⁸⁾, trisdešimties pirmenybinių laikomų projektų įgyvendinimo tempas vis dar per lėtas. Tokios padėties priežastys išsamiai aprašomos EESRK nuomonėje savo iniciatyva ⁽⁹⁾.

3.1.3 Iš trisdešimties pirmenybinių projektų aštuoniolika susiję su geležinkeliais, kiti du — su vidaus vandenų ar jūrų laivyba. Taigi labiausiai aplinką tausojančioms transporto rūšims buvo suteiktas didelis prioritetas. Europos Komisijai pateikti ECORYS ⁽¹⁰⁾ parengto tyrimo žemėlapis rodo, kokia pažanga iki šios dienos pasiekta įgyvendinant trisdešimt pirmenybinių projektų ir kokios tikimasi baigiantis daugiametės finansinės programos laikotarpiui, 2013 m. Šiuose grafikuose aiškiai matyti, koks neužbaigtas tebėra šis tinklas.

3.1.4 Komisijos komunikate, kuris yra šios nuomonės objektas, nurodomi asignavimai, skirti TEN-T kurti 2000–2006 m. finansinės programos laikotarpiu, ir pristatomos finansavimo priemonės, nurodomos 2007–2013 m. finansinėje programoje. Šį finansų laikotarpį tiesiai iš ES biudžeto transeuropinių transporto tinklų plėtrai skiriama 8,013 milijardo eurų.

3.1.5 2007–2013 m. finansinės programos laikotarpiu ERPF ir Sanglaudos fondai ir toliau bus pagrindiniai ES šaltiniai finansuojant transeuropinio transporto tinklo projektus. Apskritai

⁽⁷⁾ COM(2007)32, 2007 m. sausio 31 d.

⁽⁸⁾ Tiltas, jungiantis Švediją su Danija, užbaigtas 2000 m.; Malpensos oro uostas užbaigtas 2001 m.; Betuwe geležinkelio linija nuo Roterdamo iki Vokietijos sienos užbaigta 2007 m.; PBKAL tinklas (TGV Paryžius–Bruselis–Kėlnas–Amsterdamas–Londonas) užbaigtas 2007 metais.

⁽⁹⁾ Oficialusis leidinys C 157, 2005 m. birželio 28 d., p. 130.

⁽¹⁰⁾ Transeuropinių tinklų sinergija, Sinergijos poveikio potencialioms sritims vertinimas, ECORYS, 2006 m. rugpjūčio mėn.

Bendrijos įnašas į jų įgyvendinimą turėtų būti telkiamas tarpvalstybinėse atkarpose ir skiriamas pralaidumo trukdžiams šalinti.

3.1.6 Europos investicijų bankas ir toliau finansuos transporto infrastruktūras, teikdamas paskolas ir naudodamasis specialiu garantijų instrumentu, kurio biudžetą sudaro 500 milijonų eurų nuosavųjų EIB lėšų ir 500 mln. EUR transeuropiniam transporto tinklui skirtu biudžeto lėšų (t. y. 6,25 proc. visos skirtos sumos).

3.2 Transeuropiniai energetikos tinklai (TEN-E)

3.2.1 2007 m. sausio mėn. priimtoje Prioritetinėje tinklų sujungimo programoje Komisija nurodo, kiek pažengta įgyvendinant Europai svarbius projektus. Kalbant apie elektros energiją, pagal programą įgyvendinta nedaug projektų (12 iš 32), o iš tikrųjų užbaigti tik penki ⁽¹¹⁾.

3.2.2 Dujų tinklų padėtis geresnė: septyni iš dešimties projektų turėtų būti pradėti įgyvendinti 2010–2013 m. laikotarpi. Žvelgiant iš kitos perspektyvos, vis dėlto bus atskleista, kad 29 suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) ⁽¹²⁾ terminalų ir dujų talpyklų įrengimas vilkinamas, kadangi atsisakyta statyti naujus įrenginius, o penkių kitų įrengimo darbai sustabdyti.

3.2.2.1 Kaip pagrindinę šio vėlavimo ir trūkumų priežastį Komisija įvardijo planavimo ir leidimų išdavimo procedūrų sudėtingumą. Iš kitų motyvų paminėsime viešosios nuomonės pasipriešinimą, nepakankamus finansavimo šaltinius ir vertikaliją energetikos sektoriaus įmonių integracijos struktūrą.

3.2.3 Norėdama iki galo įgyvendinti išvardytus prioritetus, nuo šiandien iki 2013 m. ES į infrastruktūrą turės investuoti mažiausiai 30 milijardų eurų (6 milijardus į elektros energijos tinklus, 19 milijardų — į dujotiekį ir 5 milijardus — į SGD terminalus). Investicijos būtinos ne tik tarpvalstybinių ryšių srityje, bet ir energijos gamybos sektoriuje.

3.2.4 Finansinė parama investicijoms, susijusioms su transeuropiniais energetikos tinklu, skiriama iš Bendrijos biudžeto tik specifiniais ir griežtai motyvuotais atvejais. Tai biudžeto eilutė, skirta išimtinai transeuropiniams tinklams finansuoti, arba ištekliai, paimti iš Sanglaudos ir struktūrinių fondų, sudarantys daugiau kaip trečdalį Bendrijos išlaidų ir skiriami regionų plėtrai finansuoti būtent energetikos tinklų srityje.

3.2.5 Kitos finansinės priemonės (fondai, paskolos) padeda finansuoti investicijų įgyvendinimo etapą. Europos investicijų bankas yra pagrindinis transeuropinių tinklų finansavimo šaltinis. Sudėjus visų paskolų sutarčių sumas, nuo 1993 m. iki 2005 m. pabaigos skirtas visiems transeuropiniams tinklams finansuoti, susidaro 69,3 milijardo eurų, iš kurių 9,1 milijardo rezervuota energetikos tinklams.

⁽¹¹⁾ Aleksandra Gawlikowska-Fryk, *Transeuropejskie sieci energetyczne* (Transeuropiniai energetikos tinklai), 2007 m.

⁽¹²⁾ SGD (angl. LNG) — suskystintos gamtinės dujos.

3.3 Transeuropiniai telekomunikacijų tinklai

3.3.1 Iš visų TEN sudarančių tinklų didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant transeuropinius telekomunikacijų tinklus (e-TEN). Laipsniškas telekomunikacijų paslaugų rinkos atvėrimas konkurencijai nuo 1988 m. iš esmės ją pakeitė. Konkurencingesnė aplinka paskatino investicijas, naujovių diegimą ir naujų paslaugų atsiradimą, todėl gerokai sumažėjo vartotojams nustatomos kainos.

3.3.2 Šiuo metu daugiausia investuojama į esamų tinklų modernizavimą, kad jie atitiktų naujos kartos tinklams keliamus reikalavimus, trečiosios kartos judriojo telefono ryšio ir kitokio belaidžio ryšio infrastruktūros plėtojimą bei plačiajuosčio ryšio užtikrinimą ES kaimo vietovėse.

3.3.2.1 Investuojamos lėšos gali būti skiriamos optinių skaidulų tinklams tiesti, jeigu inžineriniai darbai ir kabelio tiesimas patalpose sudaro 70 proc. tinklo tiesimo sąnaudų. Vietovėse, kuriose telekomunikacijų tinklas prasčiau išplėtotas, tiesiant geležinkelio linijas, kelius arba elektros energijos perdavimo linijas galėtų būti sudaromos sąlygos jį vystyti.

3.3.3 Viena didžiausių transeuropinių tinklų problemų — panaikinti prieigos prie plačiajuosčio ryšio galimybių kaimo ir miesto vietovėse skirtumus. Šioje srityje valstybėms narėms pavesta imtis konkrečių priemonių ir nustatyti tikslus, padėsiančius panaikinti šią nelygybę iki 2010 metų.

3.3.4 Norint parengti nuoseklų planą ir išplėsti plačiajuosčio ryšio diegimo zoną, reikia koordinuoti ir integruoti įvairius finansavimo šaltinius (struktūrinius fondus, Kaimo plėtros fondą, TEN fondą ir nacionalinius fondus).

Sritys, kurioms taikomas integruotas požiūris į transeuropinius tinklus

3.4 Transeuropinių tinklų sinergija

3.4.1 Geriausias TEN sinergijos pavyzdys — geležinkelio ir greitkelių tinklų jungimas ⁽¹³⁾. Jų pranašumai išdėstyti Komisijos komunikate tema „Pagrindinių transeuropinių transporto magistralių pratęsimas į kaimynines šalis — Europos ir kaimyninių regionų transporto gairės“ ⁽¹⁴⁾. Svarbiausieji yra šie: sutaupyta erdvė, bendri inžineriniai statiniai, švelnesnis regimasis poveikis ir mažesnis kraštovaizdžio suskaidymas bei priemonės, kurios galėtų sumažinti bendros infrastruktūros poveikį (apsauga nuo triukšmo, pralaidos stambiams ir smulkiems gyvūnams). Be to, dėl kombinuotosios infrastruktūros gerokai sumažėja sąnaudos ir neigiamas poveikis aplinkai.

3.4.2 Buvo atliktas tyrimas ⁽¹⁵⁾ dėl kitų derinių kūrimo galimybių, pvz., tiesti aukštos įtampos liniją geležinkelio tunelyje arba kloti telekomunikacijų kabelius, ypač optinių skaidulų kabelius, išilgai geležinkelio linijos. Problema buvo išnagrinėta techninių įgyvendinimo galimybių, finansinio poveikio projektams ir

⁽¹³⁾ Kai kurios valstybės narės įvedė teisingą prievolę siekti tokios sinergijos; kalbant konkrečiai, taip yra Vokietijoje, kur jungimo „prievoles“ numatoma Federalinio gamtos apsaugos įstatymo 2 dalyje.

⁽¹⁴⁾ KOM(2007) 32 galutinis, 2007 sausio 31 d..

⁽¹⁵⁾ Transeuropinių tinklų sinergija, Sinergijos poveikio potencialioms sritims vertinimas, ECORYS, 2006 m. rugpjūčio mėn.

procedūrų sudėtingumo požiūriu. Atlikus šią analizę, pavyko padaryti toliau išdėstytas išvadas.

3.4.2.1 Išskyrus dujotiekio ir kitų infrastruktūrų jungimą, kurį sudėtinga įgyvendinti techniškai dėl reikalingų apsaugos plotų dydžio, kitų TEN sujungimas teikia apčiuopiamą naudą.

3.4.2.2 Daugiausia žadanti yra telekomunikacijos ir transporto tinklų sinergija. Kiekvienas transporto tinklas gali būti optimizuotas — derinamas su jam valdyti naudojamu komunikacijų tinklu. Dažniausiai geležinkelio ir greitkelių tinklai jau būna sujungti su tokiais komunikacijų tinklais. Tam tikrais atvejais papildomi tokių tinklų pajėgumai naudojami kitiems tikslams, pavyzdžiui, duomenims perduoti.

3.4.2.3 Tačiau dar retai metodiškai ieškoma infrastruktūros valdymo sistemos ir telekomunikacijų tinklo sinergijos.

3.4.2.4 Galėtų būti naudinga patikrinti technines galimybes sukurti elektros energijos tinklų ir transporto bei telekomunikacijų infrastruktūrų sąsajas, pavyzdžiui, tiesiant aukštos įtampos kabelius kanalų ir upių šlaituose ir pakrantėse, įrengiant žemos įtampos (2 x 25 kV) jungtis naudojant greitaeigio geležinkelio linijas arba sistemingesnes požeminių aukštos įtampos linijų (300–700 kV) jungtis išilgai transporto tinklų arterijų. Tokiais planų pasiūlymais nekeičiamas skubus poreikis tarpusavyje sujungti nacionalinius aukštos įtampos tinklus, bet ilgesniam laikui nubrėžiamos detalesnės nacionalinių elektros energijos tinklų sujungimo tobulinimo gairės, derinamos su didžiųjų infrastruktūros projektų įgyvendinimo trukme.

3.5 Aplinkos apsaugos integravimas į transeuropinius tinklus

3.5.1 Lisabonos strategijoje ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui raginama transeuropinius tinklus kurti atsižvelgiant į tvarią plėtrą.

3.5.2 Daugumoje pirmenybinių transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) projektų pirmenybė teikiama mažiau aplinkai kenksmingoms ir mažiau energijos sunaudojančioms transporto rūšims — geležinkelių ar vandens kelių transportui. Transeuropinio transporto tinklo pabaigimas padės saugoti aplinką. Jei transporto išmetamas CO₂ kiekis ir toliau taip pat didės, 2020 m. CO₂ išmetimo lygis bus daugiau kaip 38 proc. didesnis už dabartinį. Komisijos nuomone, užbaigus trisdešimt pirmenybinių projektų, toks augimas sumažės maždaug 4 proc., arba 6,3 mln. tonų išmetamo CO₂ per metus.

3.5.3 Sujungus nacionalinius energetikos tinklus ir prie jų prijungus atsinaujinančius energijos šaltinius, bus galima optimaliai naudoti kiekvienos valstybės narės pajėgumus ir taip sumažinti neigiamą poveikį aplinkai.

3.5.4 Aplinkos apsaugą reglamentuojančiuose Bendrijos teisės aktuose pateikiama aiški didžiųjų projektų vykdymo sistema. Ja pagrįstos transeuropinio transporto tinklo plėtros Bendrijos gairės⁽¹⁶⁾. Kiekviena nauja su transeuropiniais tinklais susijusi programa turi būti analizuojama remiantis strateginiu aplinkos vertinimu⁽¹⁷⁾, o kiekvienas projektas turi būti įvertintas atskirai⁽¹⁸⁾. Tokie vertinimai taip pat galėtų būti galimos sinergijos paieškų pagrindas.

3.5.5 Kiekvieno individualaus projekto atveju privalu laikytis Bendrijos teisės aktų dėl triukšmo, vandens ir floros bei faunos apsaugos⁽¹⁹⁾.

3.5.6 Jei visuomenės intereso projektui nerandama jokios tinkamiausios su Bendrijos teise suderinamos alternatyvos, gali būti imamasi kompensacinių priemonių, dėl kurių įmanoma įgyvendinti projektą kartu kompensuojant jo galimą neigiamą poveikį.

3.6 Integruotas požiūris į transeuropinių tinklų finansavimą

3.6.1 Fondų derinimo klausimas siekiant sukurti transeuropinius tinklus kelia rimtų problemų ar net konfliktų. Komisija nuolat stebi, ar nemėginama tam pačiam projektui finansinių išteklių sukaupti iš skirtingų Bendrijos fondų. Audito Rūmai iškelė šį klausimą savo ataskaitose apie Komisijos vykdomą transeuropinių tinklų įgyvendinimą.

3.6.2 Komunikate, kuris yra šios Komiteto nuomonės objektas, iniciatyvinė grupė daro išvadą, kad neturi būti galimybės gauti subsidijas iš kelių Bendrijos fondų. Siekiant užtikrinti biudžeto skaidrumą ir tinkamą finansinį administravimą, finansiniame reglamente ir (arba) priimtuose ar priimamuose pagrindiniuose sektorių teisės aktuose tam pačiam projektui įgyvendinti neturi būti numatytas kelių Bendrijos finansinių priemonių panaudojimas.

3.6.3 Komunikate pateikiama esminė informacija, turinti didžiausią įtaką su transeuropiniais tinklais susijusioms investicijoms, t. y. kad projekto, kuris yra finansinę paramą iš struktūrinių fondų ir (arba) Sanglaudos fondo gaunančios veiklos programos dalis, išlaidos negali būti padengiamos iš kitų Bendrijos finansavimo šaltinių.

3.6.3.1 Vadinas, jeigu, pavyzdžiui, apmokant išlaidas ERTMS įrangai įsigyti arba geležinkelio linijai elektrifikuoti, finansinės pagalbos negaunama iš struktūrinių fondų ir (arba) Sanglaudos fondo, apmokant minėtas išlaidas finansinės pagalbos galima gauti iš transeuropiniams tinklams skiriamo finansavimo. Gele-

⁽¹⁶⁾ Pirmiau minėto Sprendimo Nr. 884/2004/EB 8 str.

⁽¹⁷⁾ Strateginis aplinkos vertinimas (SEA), Direktyva 2001/42/EB dėl planų ir programų vertinimo.

⁽¹⁸⁾ Poveikio aplinkai vertinimas (ELA), Direktyva 85/337/EEB (su pakeitimais, padarytais direktyvomis 97/11/EB ir 2003/35/EB) dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo.

⁽¹⁹⁾ Direktyva 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos, Direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus.

žinkelio linijos tiesimas galėtų būti finansuojamas iš Europos regioninės plėtros fondo arba Sanglaudos fondo. Be to, projektus taip pat būtų galima suskirstyti į geografines zonas ir bendrai finansuoti arba iš ERPF ir (arba) Sanglaudos fondo, arba iš transeuropiniams tinklams skirtų lėšų.

4. Specialiosios pastabos

4.1 Integruotas požiūris į transeuropinių elektros energijos ir dujų tinklų plėtrą

4.1.1 Dėl su gamyba susijusių dujų naudojimo technologijų (mišrių⁽²⁰⁾ technologijų, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracija)⁽²¹⁾) vystymosi didėja investavimo į elektros energijos tinklus rizika, kadangi jos tiekimas keičiamas gamtinių dujų tiekimu ir bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (mažos galios jėgainės, mikrojągainės) plėtra vietoje.

4.1.2 Naujų dujų tiekimo technologijų suklestėjimas padidina investicijų į dujų tinklų sektorių riziką: užuot tiekus per tinklą, gamtinės dujos gabenamos jūra ar vežamos keliais; prieš tai naudojamos gamtinių dujų suspaudimo⁽²²⁾ ir suskystinimo technologijos.

4.1.3 Elektros energijos ir dujų sektorių (šių sektorių įmonių) suartėjimas, t. y. jų nuosavybės, valdymo ir struktūros suvienodinimas, yra privaloma išankstinė sąlyga siekiant imtis integruotų veiksmų gamtinių dujų eksploatavimo, elektros energijos ir šilumos gamybos srityje. Kaip tik dėl šios priežasties būtina atsakyti susiskirstymo į sektorius požiūriu (atsakyti elektros ir dujų pramonės atsiskyrimo). Ypač svarbu paspartinti elektros energijos ir dujų sektorių suartėjimą naujosiose valstybėse narėse iš Centrinės ir Rytų Europos. Šiuo atveju būtina atsižvelgti į su tuo susijusias neišvengiamas socialines pasekmes „naujosiose“ ir „senosios“ valstybėse narėse.

4.2 Integruotas požiūris į optinių skaidulų tinklų plėtrą

4.2.1 Dalyje ES šalių, įskaitant kai kurias naujas valstybes nares (pvz., Lenkiją), sukurti labai dideli optinių skaidulų tinklai, skirti technologiniam pritaikymui, šiuo atveju elektros energijai⁽²³⁾ arba geležinkeliui⁽²⁴⁾. Nors sėkmingai žengiama į priekį eksploatuojant šiuos tinklus komerciniais tikslais⁽²⁵⁾, juose slypintis didelis integracijos potencialas ne visuomet išnaudojamas. Tokių nepanaudotų šaltinių randama ir kitur, įskaitant dujų sektorių. Tačiau potencialių galimybių visų pirma teikia įvairioms infrastruktūroms (elektros, geležinkelio) skirtų optinių skaidulų technologinių tinklų integravimas į telekomunikacijų tinklą sukuriant veiksmingą prieglobsčio tinklą.

⁽²⁰⁾ „Blokli gazowo-parowe, o mocach jednostkowych na ogół od kilkadziesiąt do 200 MW“ — Jan Popczyk, „Co dalej z elektroenergetyką?“, Miesięcznik Stowarzyszenia Elektryków Polskich, VI 2000 (Dujų ir garo turbinas, kurių vienietinė galia paprastai siekia nuo 30 iki 200 MW, žr.: Jan Popczyk Kas laukia elektros energijos?, Lenkijos elektros gamintojų asociacijos mėnesinis žurnalas, VI 2000).

⁽²¹⁾ Žr. 25 išnašą.

⁽²²⁾ CNG (angl. Compressed Natural Gas): kuras, 20–25 MPa slėgiu suspaustos gamtinės dujos.

⁽²³⁾ Tokio tipo optinių skaidulų tinklas yra Lenkijos *TelEnerg*.

⁽²⁴⁾ Pavyzdys — optinių skaidulų tinklas *Telekomunikacja Kolejowa* — Grupa PKP (Geležinkelio telekomunikacijos — PKP grupė).

⁽²⁵⁾ Tokio derinimo pavyzdys — Lenkijoje susijungus bendrovėms *TelEnerg* ir *Telbanku* įsteigta *Exatel* — moderni informacinių sistemų paslaugų rinkos įmonė.

4.2.2 Daug ES valstybių, o ypač naujųjų narių, išgyvena intensyvaus savivaldybių infrastruktūrų (vandentiekio ir kitų tinklų), kurioms skiriamas Bendrijos bendrasis finansavimas, ypač iš Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo, vystymosi etapą. Tokia padėtis suteikia unikalią progą į šias infrastruktūras įtraukti optinių skaidulų prieigos tinklus. Europos kaimo vietovėse ir mažuose miestuose ji tampa civilizacijos šuolio pagrindu. Norint veiksmingai paskatinti konkretų mūsų minėtos integracijos įgyvendinimą, būtų galima imtis priemonių, kurios padėtų sukurti palankias sąlygas skirti Bendrijos lėšas savivaldybių infrastruktūroms vystyti, pavyzdžiui, remti integruotą infrastruktūrų kūrimą.

4.2.3 Optinių skaidulų prieigos tinklas gali tapti pagrindu įgyvendinti pažangią savivaldybės infrastruktūrą, apimančią įvairių šių infrastruktūrų (vandentiekio, kanalizacijos, transporto, šilumos tinklų, viešosios saugos) sudedamųjų dalių (pažangių) administravimą (techninę priežiūrą) ir valdymą (paslaugų rinkoje). Geografinės informacijos sistemos integruotoji kortelė (valdoma savivaldybės arba rajono ir prieinama įmonėms, susijusioms su jų teritorijoje veikiančia infrastruktūra) turėtų tapti tokių pažangių savivaldybės infrastruktūrų dalimi. Šios kortelės šiuo metu turi didžiausią savivaldybės infrastruktūrų tinklo struktūrų integracijos potencialą.

4.3 *Integruotas požiūris ir atsinaujinančių dujų energijos šaltinių bei aplinkai nekenksmingos energijos gamybos technologijos klausimas*

4.3.1 Integruotos dujų ir atsinaujinančių energijos šaltinių technologijos (nedidelių pramonės technologijos, bendros šilumos ir elektros energijos gamybos⁽²⁶⁾ technologijos, dideliuose ūkiuose iš žemės ūkio kultūrų gaunamos biomasės vertimu dujomis pagrįstos technologijos) suteikia galimybę riboti elektros energijos tinklų plėtrą ir dėl jos patiriamus nuostolius bei geriau išnaudoti pirminę energiją drauge sumažinant aplinkos taršą anglies dvideginiu.

4.3.2 Labai svarbi integruotų technologijų kategorija — aplinką tausojančios energetikos technologijos (bendros šilumos ir elektros energijos gamybos ir ekologiškos technologijos),

orientuotos į energijos (elektros energijos ir šilumos) gamybą bei į atliekų panaudojimą pakartotinai utilizuojant savivaldybių surinktas arba žemės ūkyje bei žemės ūkio ir maisto pramonės procesų metu gautas atliekas).

4.4 *Integruotas požiūris į tinklo infrastruktūrų finansavimą remiantis viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės patirtimi*

4.4.1 Integruoto infrastruktūrų finansavimo tikslas — panaudoti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės patirtį siekiant efektyvesnio infrastruktūrų plėtrai skirtų Bendrijos finansinių išteklių naudojimo, ypač naujosiose valstybėse narėse.

4.4.2 Senosiose Sąjungos (buvusios ES-15) valstybėse narėse plačiai paplitusių viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės patirtis susijusi su didelių investicijų į infrastruktūras finansavimu. Naujosiose valstybėse narėse (Centrinės ir Rytų Europos šalyse) viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė turi būti išnaudojama investicijoms į nedideles savivaldybių infrastruktūras finansuoti, todėl šiandien vis svarbiau, kad ši viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės patirtis būtų perkelta iš 15 ES valstybių narių į naujas nares vis dėlto turint omenyje, kad neįmanoma jos perkelti tiesiogiai ir kad neįmanoma tiesiogiai palyginti unikalių didelių infrastruktūrų projektų finansavimo ir didelio skaičiaus mažų projektų finansavimo.

4.4.3 Atsiradus galimybei gauti didelių finansinių išteklių iš ES biudžeto, kai kurių valstybių narių (įskaitant Centrinės bei Rytų Europos šalis) savivaldybės per daug kapitalo investuoja į sektorių infrastruktūras, ypač vandentiekį ir kitas komunikacijas, ir neišnaudoja šių infrastruktūrų integracijos potencialo investavimo etapu. Tai labai pavojingas reiškinys, nes taip panaiknamos galimybės sumažinti investavimui į infrastruktūrą skiriamas išlaidas (smunka ES biudžeto lėšų naudojimo efektyvumas) ir dėl nepagrįstų dėl perteklinio investavimo sukurtų įrenginių eksploatacijos sąnaudų didėja savivaldybių išlaidos, kadangi pastoviosios infrastruktūrų eksploataavimo išlaidos, kurias apmoka atitinkamos savivaldybės gyventojai, didėja. Privačiojo kapitalo dalyvavimas finansuojant infrastruktūras yra veiksminga priemonė siekiant išnaudoti integracijos potencialą ir sumažinti per didelių kapitalo investicijų riziką.

2008 m. kovo 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ **Bendra šilumos ir elektros energijos gamyba:** technologinis procesas, kurio metu elektrinėje vienu metu gaminama elektros energija ir šiluminė energija.